

tu je bil naš stotnik ranjen. Nesel sem ga nazaj in obvezal.

Napočila je noč. Skrbelo me je radi g. stotnika. Nisem vedel, kaj bi storil. Dva vojaka ga neseva nazaj. Zvečer okrog 11. ure sva dospela do cilja. Spremljale so naju kroglice čeli čaš. Bilo je strašno. Potem sva šla zopet nazaj. Imeli smo počitek.

Dne 11. septembra smo zopet trčili z Rusi ter smo jih gnali, da je bilo veselje. Celih 6 dni smo tirali Ruse pred seboj. Ujeli smo dvakrat po 300 mož in uplenili 4 strojne puške in tako je šlo dalje vedno z večjim uspehom do 20. oktobra. Ta dan sem dobil kroglo v nogo in prehladil sem se ter prišel v bolnišnico, od koder pričakujem dopusta. Upam, da se kmalu vidimo. Srčno vas pozdravlja vaš udani Milan.

Obmejni Slovenec v ruskem ujetništvu.

Andrej Zatošnik, oženjen posestnik na Lilaškem Vrhu, župnija Sv. Jakob v Slov. gor., ki je služil pri 47. pešpolku kot rezervist, je prišel ranjen v rusko ujetništvo. Pisal je že dvakrat svoji ženi. Zatošnik piše, da so v kraju, kjer se nahaja, ujetniki zelo slabo preskrbljeni. Za jutrek in večerjo dobijo neko mlačno tekočino, ki pa ni ne juha ne čaj. Zatošniku gre malo boljše kot drugim ujetnikom, ker si kot tesar in mizar zasluži nekaj priboljška.

Srbi streljali v svoje lastne vrste.

Vojak 87. pešpolka piše svojim staršem:

Zagreb, dne 25. novembra 1914.

Preljubi mi! Tri mesece je že minulo, od kar sem vam pisal zadnje pismo iz Skadra. Težavna je bila naša pot. Iz Skadra smo odrinili dne 5. avgusta ob 5. uri popoldne proti Sv. Ivanu Meduanskemu. Korakali smo celo noč in še-le drugi dan ob 10. uri dospeli smo v Meduvo. Na potu sem se nalezal protina, ki me je tako močno prijel, da sem eno uro pred Meduvo obležal. Naložili so me na voz in me odpeljali na ladjo. Drugi dan ob 4. uri smo se pripeljali v Kotor. Tam smo izstopili in ostali celo noč v boki Zeleznik. Drugi dan smo se vozili z vlakom v Mostar. Tam smo 3 dni počivali in se odpeljali dalje proti Sarajevu. Čez dva dni so se nam pridružili rezervisti in dne 15. avgusta smo se odpeljali v smeri proti Višegradu nad Srbe. Fantje in možje so ukali in vriskali ter klicali „Živio Avstrija!“

Pozno v noč smo se pripeljali v Višegrad. Drugi dan zgodaj v jutro so nas že začeli pozdravljati Srbi s svojimi svinčenkami. A slabo so streljali. Tudi po noči so žvižgale svinčenko in frčale tako gosto, kakor toča v hudi uri, a šle so previsoko. Drugi dan sem imel jaz stražo pri neki kopici pšenice. Opazoval sem, od kod bi imel priti sovražnik. Dolgo čakam, le-žeč s svojo stražo na tleh. Kar naenkrat zapazim blizu nas na cesti 4 Srbe. Zapovedal sem: „Ogenj!“ in vsi 4 sovražniki so se zgrudili, zadeti od naših krogel. Od poveljujočega častnika sem bil pohvaljen.

Drugi dan smo se pomikali zopet naprej proti Srbiji. Celo pot so nas sovražniki iz višin močno obstreljevali. Mnogo tovarišev okrog mene je že padlo. Posebno mi je bilo žal, ko je padel moj najljubši tovariš in prijatelj, doma iz Konjice. Naše vrste so postajale vedno bolj redke. Naša četa je pogumno prodirala proti sovražnikovim postojankam. Prišli smo v prednjo bojno vrsto. Zapovedalo se nam je, da moramo naskočiti sovražnika z bajonetnim jurišem. Vsi smo trdno prijeli za puške, dobro pritrili bajonete in s klici: „Živio cesar in domovina!“ jurišali proti Srbom, ki so bili močnejši kot mi. Oj, to vam je bila borba! Kri je brizgala po zraku, trupla so padala, pokale so puške in mi smo končno kljub silnemu sovražnemu pritisku zavzeli srbsko postojanko. Da smo zmagali, se imamo zahvaliti čudnemu slučaju. Ko smo začeli naskakovati sovražnika v okopih, smo videli, da smo napram Srbom v ogrumni manjšini, a kljub temu nismo odnehali. Kar naenkrat smo pa zapazili, da padajo v srbske vrste od srbske strani goste kroglice iz topov in šrapneli. Srbska artilerija, katera je bila postavljena na griču, oddaljenem od našega torišča kakih 2000 m, se je bridko zmotila in je streljala na svoje lastne čete. Srbske granate so grozno učinkovale v srbskih vrstah. Z mirno vestjo lahko rečem, da je padlo več stotin Srbov, zadetih od srbskega ognja. Prepozno je bilo, ko je spoznala srbska artilerija svojo bridko zmotu. Ko so ustavili Srbi ogenj, smo imeli mi že v svoji posesti važen hrib. Trenotki, katere sem doživel v borbi za ta hrib, mi ostanejo v neizbrisnem spominu. Naša stotinja je bila sestavljena razven enega iz samih Slovencev. Skoro vsi smo bili v mišljenju pri- staši Slovenske Kmečke Zveze. Branili smo se kakor levi. Vsi brez izjeme smo pokazali, da smo Slovenci izredno hrabri bojovníki ter vedno zvesti svojemu staremu geslu: Vse za vero, dom, cesarja!

Ko smo se spravili v zavzete srbske okope, -so začeli Srbi z bližnjega hriba zopet močno streljati na nas. Sedaj me je zadela srbska krogla: prvi hip nisem sam vedel, kam. Puška mi je padla iz roke in pred očmi so se mi delale zvezde. Tovariši so me prijeli in me zanesli v poljsko bolnišnico, kjer sem padel v nezavest. Zavedel sem se še-le, ko sem ležal v bolnišnici. Stregle so mi usm'ljene sestre, katere so izredno milo, naravnost materinsko, postopale z ranjenci.

Zdravje se mi obrača sedaj na bolje in upam, da se v kratkem vidimo. Vas vse skupaj prav iskreno pozdravljam!

Rožni venec — rešitelj.

Na bojišču se je zgodila ta-le čudna zgodba, k nam jo je očitve opisal sledeče:

Šrapneli in granate so švigale na vse strani, ko smo prodirali proti sovražniku. Eden izmed mojih tovarišev zagleda na tleh rožni venec ter se skloni, da ga pobere. Komaj se nagne z glavo k tlu, že pri- frči šrapnel v visokosti njegove glave in treščil nekaj korakov pred njim v tla. Rešeni je pripovedoval: Če bi bil rožni venec drugje, n. pr. doma, videl ležati, ga menda ne bi pobral, a tu me je neka nevidna moč sklonila k tlu ter mi s tem rešila življenje.

Svarilo?

Major Karol Hanke pl. Hankensteinski priobču- je v praškem listu „Union“ to-le črtico:

Naj se še toliko govori proti usodi, slutnjam in svaritvam, vendar se dogajajo čisto slučajni, ki so čudni in tako nenavadni, da jih ni možno kar tako zavračati. O svoji dragi, ljubi materi, ki je živela na Dunaju sem vedel, da je v dobrih rokah, ker je moj najmlajši brat stanoval v isti ulici. Kar sem prejel nekega dne brzojavko: „Mati na pljučnici težko obo- leli“. Ker je bila pri njeni veliki starosti nevarnost, me je ta vest zelo bolešno zadela. Dve uri potem sem prejel brzojavko: „Mati mrtvi“. Naše drage matere, ki je svojo življensko nalogo nahajala edino-le v ljubezni svojih otrok, nisem mogel več videti žive; moral sem k njej, da se jej vsaj v smrti zahvalim za vse, kar je dobrega storila za me. 14.urna vožnja je bila strašna; slednjič sem dospel in planil v smrtno sobo, zlomljen od žalosti.

Kake grozovite čase sem preživel tedaj, ne mo- rem opisati. Sleherni dan mojega tedanjega mučenja na Dunaju me je našel na grobu. Slednjič sem moral vendar proč in določil sem svoj odhod na naslednji dan.

Nekega mračnega novemberskega jutra zarano sem se imel odpeljati na kolodvor in šel sem preko sob k izhodnim vratom. Naenkrat sem zapazil neko svetlobo in bilo mi je kakor da sem zblaznel: gledal sem svojo drago mater, ki mi je — držeč kvišku des- no roko — takorekoč zapirala pot... Krik: „Moja mati!“ se je izvil iz mojih ust. V naslednjem trenotku je izginilo vse... Ta pojav je deloval na me tako pretresujoče, da se nisem mogel odpeljati. Bilo mi je, kakor da se moram še enkrat posloviti od groba, ka- kor, da me mati ne more pozabiti. Omaha sem k vozu, se odpeljal na grobišče in sem ostal uro časa na grobu. Ker se po tej določeni železnici nisem mogel odpeljati, odšel sem na drug kolodvor in se po drugi progi odpeljal domov.

Naslednjega dne po svojem prihodu sem čital o veliki železniški nesreči, ki se je pripetila na progi, po kateri sem se hotel prvotno odpeljati... Ponesre- čencev je bilo mnogo...

Ali naj se mi tu ne vsiljuje misel, da me je do- bra mati hotela svariti? Bila je to materina ljubezen še preko groba...

Vi srečni, ki imate še svoje matere, ljubite in spoštujte jih; napravljajte jim življenje čim lepše — vračajte jim kar so morale trpeti za vas!

Ganljiv prizor iz vojne.

„Berliner Tagblatt“ poroča iz Zeneve: Sledeč ganljivi prizor je pripovedoval francoski vojak iz bo- jev po noči za Yper: „Napočil je jutranji svit in smo mogli videti ozemlje, kjer smo se bojevali. Brez- dvomno so se Nemci po bitki zopet vrnili, da odnese- jo svoje tovariše. Vsa pokrajina je bila prazna in ni- smo videli ne mrtvecev ne ranjenec. Le en sam ran- jenec je ležal na pol poti med obema sovražnima strelskima jarkoma. Naši vojaki so še vedno streljali, a niti eden ni meril na nesrečnega. Kar smo zagle- dali vojaka, ki je prišel iz nemškega strelskega jar- ka; očitno je hotel pomagati ranjencu. Salva naših vojakov ga je podrla. „Ogenj ustaviti“, je nenadoma zaukazal naš oficir. Ubogali smo in videli na svoje veliko presenečenje, kako je zapustil častnik jarek. Tu ga je zadela nemška krogla. Zbral je kljub temu vse svoje sile in šel krepkih korakov proti nemškemu jarku. Za to hrabro dejanje so iz obeh jarkov vihar- no ploskali. Skoro celo uro nismo oddali mi, niti Nem- ci, nobenega strela. Naš častnik je šel čisto do ranjen- ca. Kljub temu, da je bil ranjen, je vzdignil Nemca, ga podpiral in odpeljal do nemških strelskih okopov, kjer ga je začasno položil na neko vspetino. Nato se je mirno vrnil. Ni prišel brez plačila. Nemški častnik je prišel iz strelskega jarka, iztrgal iz svoje suknje odlikovanje in je pripel na prsa našemu častniku. Iz obeh strelskih jarkov so zadoneli viharji „Živio!“-kli- ci. Počasi se nam je bližal častnik, kjer se je utru- jen zgrudil nezavesten v naše roke. Nemci so nam pustili dovolj časa, da smo mu pomagali. Nato se je srditi boj med nami in sovražnikom pričel vnovič.

Zvijača ujetega vojaka- Slovenca.

Neki Celovčan poroča z bojneja polja to-le ve- selo dogodbico: V zadnji veliki bitki je dobila naša pehota povelje, da se pomakne nazaj na postojanko. Ob tej priliki so ujeli Rusi nekega častniškega slugo. Ko ga je ruski vojak spremljal na določeno mesto,

sta se možakarja začela pogovarjati (častniški sluga je bil Slovenec, ki se za silo lahko pogovori z Rusi). Rus je vprašal, kako se godi avstrijskim vojakom. — Slovenec, zvita buča, mu odgovori: „O, prav dobro! Imamo gorak zajutrek, dobro kosilo z vinom in ciga- retami, zvečer pečenko, kavo in kuhano vino“. Nato je Rus odgovoril, da že 6 dni ni nič pravega jedel. Ko sta med pogovorom dospela do neke hiše blizu av- strijske strelske črte, je Rus potegnil svojega ujetni- ka za hišo, da ju niso videli Rusi, ondi je zagnal svojo puško proč in jo ubral, kar so ga nesle noge, proti avstrijski bojni črti, naš častniški sluga pa za njim. Naši so ju seveda sprejeli z glasnim smehom. Rus je bil pa preskrbljen.

Usoda infanterista Mihaela Chomsa.

V Nadasdyjevi vojašnici v Budimpešti se naha- ja infanterist Mihael Chomsa, ki je izgubil v vojni vid. Občinstvo je hotelo obdarovati voaka z denarjem in je zbralo takoj nad 5000 K. Tako naj bi se mu vsaj nekoliko ublažile težavne duševne bolesi, ker v resnici ni nič bolj grozno, kakor izgubiti vid. Ose- ba, ki je prinesla Chomu denar, opisuje svoj posej v „Pester Lloyd“ sledeče: Po par vprašanjih in ne- koliko časa zagledam od daleč na vrtu vojašnice Mi- haela Chomsa. Sel je, peljan od dveh tovarišev, po- lagoma po snežni stezi. Odšel sem takoj k njemu in ga nagovoril: „Čujte Chomsa, prinašam Vam ugodno vest!“ Obstal je in obrnil lice proti meni. Visok je in mlad, lepega stasa, z belim povojem preko oces, usta z malimi plavimi brkami in kratko brado. „Chomsa! Zdravnik mi je pripovedoval, da ste Vi eden izmed najbolj uvaževanih v vojni in eden najbolj nesrečnih in to vedo že skoro vsi po deželi in po mestu. Da u- vidite, kako Vas ljubijo in spoštujejo, so Vam sklenili v Pešti izročiti poseben dar. Tu je 5000 K. Mislim, da Vas bo to vsaj nekoliko razveselilo.“ Njegove us- nice so strepetale in iz prsi je prišel jecljavi vzdih. „Ah, ne morem več na prosto. Včera po noči sem jo- kal. Sploh jokam po noči. Da je noč, vem po tem, ko je okoli mene vse mirno.“ — Kaj je mislil s tem, ni- sem razumel in tudi vprašati si ga nisem upal. Bil je 27 let star, ko je šel na vojno. Zapustil je v rojstnem mestu Zemlenu mlado ženo s tremi otroci. Sel je na vojno kakor vsi njegovi rojaki in tisoči in tisoči iz ogrskih mest: mlad, svež, upajoč, da ne bo ranjen. Prve dni meseca septembra je ležal s puško v roki v okopu. Dvignil se je za hip, a že v trenotku se je zgo- dila nesreča. Krogla ga je zadela v čelo in mu od- nesla obe očesni jabolki. Zgrudil se je in se takoj za- vedel, da ga je zagnila težka, omamljujoča noč. Mi- silil je najprej, da je to smrt, a čutil je težke bolečine in vedel po tem, da živi. Povezali so ga, negovali, me- njali mu povoje, nosili na nosilnicah, vozili na vozo- vih z železnico kilometre daleč. Minuli so dnevi in tedni, a noč ga ni več zapustila. Prišel je končno dan, ko so mu razjasnili. Nikakor ne obžalujem, da je bil moj sestanek z njim brez veselja, poln žalosti. Držnil sem se mu reči, da bo rešen od skrbi za vsakdanji kruh, da on in njegovi ne pridejo na beraško palico. Rekel sem mu, da se bo naučil tudi delati na pro- stem in da bo že našel kako veselje v življenju. O denarju nisem govoril. Govoril sem z njim tudi o njegovih hrabrih, usmiljenih tovariših, ki so skrbeli tako po materinsko zanj, ki so pokazali toliko ljubez- njivosti. Stisnil sem mu končno roko in se poslovil od njega s solzami v očeh.

„Jezušček“ na potu iz Amerike.

„Jezušček“ iz Amerike je že na poti. Ladja, ki vozi iz Amerike milijon božičnih darov za otroke pad- lih, je že na poti. Je to ladja „Jason“, ki je v ta na- men posebno prirejena. „Jason“ se ustavi najprej v Falmonthu, kjer odda igrače in darove, ki so določe- ni za angleške in belgijske otroke, nato pa odpluje v Havre, kjer prejmejo francoski otroci svoje darove. Nato odpluje ladja v Neapel, kjer izkrcajo darove za nemške in avstrijske otroke. Končno se ustavi ameri- kanski „jezušček“ še v Solunu, da so tudi turški, or- gogorski in srbski otroci deležni njegovih dobrot. Za ruske otroke pa je „jezuščku“ zmanjkalo darov. Zato pošlje v Arhangelsk drugo ladjo.

General na stolu.

„Il Resto del Carlino“ priobčuje iz Pariza sle- dečo vojno sličico, ki se je dogodila na severnem Francoskem. Star francoski general, že sključen, a zelo debel in težak, ne hodi rad, vendar pa hoče le biti vedno na bojni črti pri svojih vojakih. Ne mo- re odjahati do prvih okopov in postajati tamkaj na ure. Zato si je izmislil general čisto enostavno reč: daje se prenašati na močnem stolu in počaka tam- kaj, kjer padajo topovske kroglice najgostejše, koder žvižgajo in švigajo kroglice po zraku in čaka mirno, ne da bi se premaknil tekom boja. Njegov staj je postavljen na težko izkušnjo, ker se zdi, da je ge- neral neranljiv. Nekega dne se je nahajal general, kakor običajno, ne eni najbolj nevarnih točk. Slo je za skoro nevzdržljivo postojanko. General je sedel na svojem stolu; sovražnik je sijal ogenj s podvoje- no silo, smrt je besnela po vsej črti. Čete so se že pričele umikati. A tu pa vzkljne general: „Vojaki! Ostanite mirno in brez skrbi tamkaj, kjer sedim jaz. Saj veste, da je moj konj daleč in da bi moral v slučaju, če odidete vi, ostati sam na bojišču!“